

ואם רע. והנה הכניס המעשים כולם תחת טוב ורע, והוא מה שזכרנו מענין המשובח והמגונה. וכבר התבאר, כי מעשי בני אדם ייחלקו לשני חלקי התורה, רצה לומר: הצויים והאזהרות לבד, ומפני שהיתה (היות) התורה מלות וענינים, נחלקו בני אדם בחכמת התורה על עשר מעלות. תחילתם — אנשים למדו החומש והמקרא, והספיק להם בגירסת הפסוק מבלי הבנת ענין, ואינם יודעים פירוש המלות ושימוש הלשון, והם בתכונת חמור נושא ספרים. והשנית — אנשים בקשו לברר קריאתם ולשמור התנועות, ושמו רוב השתדלותם בידיעת מקומות הניקוד,

לב טוב

יביא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע. הרי שכלל את המעשים כולם תחת „טוב“ או „רע“, והוא הדבר שדברנו, שכל המעשים הם או בגדר „טוב“ או בגדר „רע“.

והתבאר איפוא, שכל מעשי בני האדם, בלי יוצא מהכלל, נחלקים לשני חלקי התורה, כלומר או שהם בגדר מצוה או שהם בגדר עבירה.

עשר דרגות בבני תורה: א — כאלה הקוראים אותה מבלי להבין את פירוש המלים. ב) כאלה השמים לב כיצד המלים נכתבות ואיך לבטא אותן בצורה נכונה. ג) כאלה המשתדלים לדעת גם את כללי השפה. ד) כאלה החוקרים גם את המלים הקשות ואת הפשט השטחי של התורה. ה) כאלה החודרים יותר לעומק הפשט, אך מסתמכים רק על הבנתם הם, ולא על קבלת חכמינו ז"ל. ו) כאלה המפרשים את התורה לפי קבלת חז"ל, אך עוסקים רק בלימוד המשנה. ז) כאלה הלומדים גם תלמוד, אך אינם מתעמקים בו. ח) כאלה המתעמקים בהבנת התלמוד, אבל מתוך כוונה להתפאר, ואינם עוסקים בידיעת וקיום חובות הלבבות. ט) כאלה הלומדים ומקיימים גם את חובות הלבבות, ועובדים את ה' באמת, והתורה כולה סדורה בפיהם על פי דרך הנגלה והנסתר. י) כאלה שהגיעו בחכמתם וחסידותם לדרגה העליונה ביותר, הקרובה לנבואה ולרוח הקודש.

ועל כל אחד לבדוק את מעמדו, ולהכיר את הדרגה שהוא עומד בה, ולהשתדל לעלות לדרגות הגבוהות יותר.

וכדי לבאר כמה דרגות ישנן בלומדי תורה, אומר: — הואיל והתורה כוללת מלים ותוכן, לכן נחלקים בני אדם לעשר דרגות במדת חכמתם בתורה, ועל כל אחד להכיר באיזה דרגה הוא עומד, וישתדל לעלות ממנה לדרגות הגבוהות יותר.

בדרגה הנמוכה ביותר הם אותם האנשים שלמדו בקטנותם לקרוא חומש, אך לא התקדמו יותר, ומסתפקים באמירת הפסוקים מבלי להבין את התוכן, ואינם יודעים את פירוש המלים ואת דקדוק השפה, והם בבחינת „חמור נושא ספרים“.

בדרגה השנית הם אותם האנשים המקפידים על קריאה במכטא נכון לפי כללי הדקדוק, המשתדלים בעיקר לדעת כיצד המלים מנוקדות, ובאיזה אותיות הן נכתבות, ואלה הם בעלי הניקוד והמסורת.